

Zbiór Orzeczeń

Sprawa C-578/19

**X
przeciwko
Kuoni Travel Ltd**

(wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Supreme Court of the United Kingdom)

Wyrok Trybunału (trzecia izba) z dnia 18 marca 2021 r.

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 90/314/EWG – Artykuł 5 ust. 2 tiret trzecie – Zorganizowane podróże, wakacje i wycieczki – Umowa o imprezę turystyczną zawarta między jej organizatorem a konsumentem – Odpowiedzialność organizatora imprezy turystycznej za właściwe wykonanie zobowiązań umownych przez innych usługodawców – Szkoda wynikająca z działania pracownika usługodawcy – Wyłączenie odpowiedzialności – Zdarzenie niemożliwe do przewidzenia przez organizatora imprez turystycznych lub usługodawcę lub któremu nie mogli zapobiec – Pojęcie „usługodawcy”

1. *Zbliżanie ustawodawstw – Zorganizowane podróże, wakacje i wycieczki – Dyrektywa 90/314 Umowa o imprezę turystyczną zawarta między jej organizatorem a konsumentem – Odpowiedzialność organizatora za właściwe wykonanie zobowiązań umownych przez innych usługodawców– Przestanki zwolnienia – Niewykonanie lub nienależyte wykonanie tych zobowiązań spowodowane zdarzeniem, którego organizator lub usługodawca nie mógł przewidzieć lub któremu nie mógł zapobiec – Pojęcie „usługodawcy” – Pracownik usługodawcy – Wyłączenie (dyrektywa Rady 90/314, art. 5 ust. 1, art. 5 ust. 2 tiret trzecie, art. 5 ust. 3)*

(zob. pkt 35–42; sentencja)

2. *Zbliżanie ustawodawstw – Zorganizowane podróże, wakacje i wycieczki – Dyrektywa 90/314 – Umowa o imprezę turystyczną zawarta między jej organizatorem a konsumentem – Odpowiedzialność organizatora za właściwe wykonanie zobowiązań umownych przez innych usługodawców– Przestanki zwolnienia – Niewykonanie lub nienależyte wykonanie tych zobowiązań spowodowane zdarzeniem, którego organizator lub usługodawca nie mógł przewidzieć lub któremu nie mógł zapobiec – Pojęcie „zdarzenia, którego nie można było przewidzieć lub któremu nie można było zapobiec” – Szkoda wynikająca z działania pracownika usługodawcy – Wyłączenie – Wyłączenie odpowiedzialności – Brak (dyrektywa Rady 90/314, art. 5 ust. 1, art. 5 ust. 2 tiret trzecie)*

(zob. pkt 43–50, 56–63; sentencja)

Streszczenie

Skarżąca X i jej mąż zawarli z Kuoni Travel Ltd (zwaną dalej „spółką Kuoni”), organizatorem imprez turystycznych z siedzibą w Zjednoczonym Królestwie umowę o imprezę turystyczną. Podczas pobytu X spotkała N, pracownika hotelu, który pod pretekstem zamiaru odprowadzenia jej na recepcję napadł ją i zgwałcił.

X dochodzi od spółki Kuoni odszkodowania za doznane przez nią zgwałcenie i napaść, które mają wynikać z nienależytego wykonania umowy o imprezę turystyczną oraz z naruszenia rozporządzenia z 1992 r.¹. Spółka Kuoni zakwestionowała te twierdzenia i powołała się na postanowienie owej umowy odnoszące się do przesłanek powstania jej odpowiedzialności za właściwe wykonanie zobowiązań umownych² oraz na przepis rozporządzenia z 1992 r. dotyczący wyłączenia jej odpowiedzialności, jeżeli niewykonanie lub nienależyte wykonanie tych zobowiązań są spowodowane zdarzeniem, którego ta spółka lub inny usługodawca nie mógł przewidzieć lub któremu nie mógł zapobiec³.

W następstwie odwołania wniesionego od oddalenia żądania odszkodowania zgłoszonego przez X, Supreme Court of the United Kingdom (sąd najwyższy Zjednoczonego Królestwa) zwrócił się do Trybunału z pytaniami prejudycjalnymi dotyczącymi zakresu art. 5 ust. 2 tiret trzecie dyrektywy 90/314 w zakresie, w jakim przewidziano w nim przesłankę zwolnienia organizatora imprezy turystycznej z odpowiedzialności za właściwe wykonanie zobowiązań wynikających z umowy o taką imprezę turystyczną zawartej między tym organizatorem a konsumentem i regulowanej w tej dyrektywie. W odpowiedzi na te pytania Trybunał orzekł, że przepis ten należy interpretować w ten sposób, iż w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania tych zobowiązań wynikającego z działań pracownika usługodawcy wykonującego wspomnianą umowę, owego pracownika nie można uznać za usługodawcę dla celów stosowania tego przepisu i że organizator nie może zwolnić się z odpowiedzialności wynikającej z takiego niewykonania lub nienależytego wykonania na podstawie omawianego przepisu.

Ocena Trybunału

Trybunał przypomniał przede wszystkim, że w dyrektywie 90/314 ustanowiono system odpowiedzialności umownej organizatorów imprez turystycznych wobec konsumentów, którzy zawarli z nimi umowę o takie imprezy, wyłączenie którego to systemu w drodze jakiegokolwiek klauzuli umownej nie jest dopuszczalne⁴. Jedynymi dopuszczonymi przypadkami wyłączenia są

¹ Dyrektywa Rady 90/314/EWG z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (Dz.U. 1990, L 158, s. 59; zwana dalej „dyrektywą 90/314”) została transponowana do prawa Zjednoczonego Królestwa za pomocą Package Travel, Package Holidays and Package Tours Regulations 1992 (rozporządzenia z 1992 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek; zwanego dalej „rozporządzeniem z 1992 r.”) z dnia 22 grudnia 1992 r.

² Zgodnie z pkt 5.10 lit. b) umowy organizator imprezy turystycznej ponosi odpowiedzialność, jeżeli z winy leżącej po jego stronie lub po stronie jego pośredników lub usługodawców, dowolny element ustaleń dotyczących pobytu wakacyjnego zarezerwowanego przed wyjazdem ze Zjednoczonego Królestwa będzie różnił się od opisu zawartego w broszurze, z wyjątkiem sytuacji, w której szkoda wyrządzona podmiotowi, z którym łączy go umowa lub dowolnemu członkowi jego grupy jest spowodowana z winy podmiotu, z którym łączy go umowa lub wynika z nieprzewidzianych okoliczności, których nawet przy zachowaniu należytej staranności organizator, jego pośrednicy lub usługodawcy, nie mogli przewidzieć ani uniknąć.

³ Na podstawie art. 15 ust. 2 lit. c) ppkt (ii) rozporządzenia z 1992 r. „[d]ruga strona umowy odpowiada wobec konsumenta za wszelkie poniesione przez niego szkody z powodu niewykonania umowy lub nienależytego wykonania umowy, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy nie nastąpiło z winy drugiej strony ani z winy innego usługodawcy, ponieważ [...] zaniebdania spowodowane są [...] zdarzeniem, którego druga strona umowy lub usługodawca nie mogli przewidzieć ani któremu nie mogli zapobiec nawet przy zachowaniu należytej staranności”.

⁴ Artykuł 5 ust. 3 dyrektywy 90/314.

wyłączenia wymienione w sposób wyczerpujący w dyrektywie 90/314⁵. Szczególną cechą tej odpowiedzialności organizatorów jest to, że obejmuje ona właściwe wykonanie zobowiązań wynikających z umowy o imprezę turystyczną przez usługodawców.

Następnie, co się tyczy pojęcia „usługodawcy”, Trybunał stwierdził, że nie określono go ani w dyrektywie 90/314, ani poprzez wyraźne odesłanie w tej dyrektywie do prawa państw członkowskich, skutkiem czego należy interpretować je w sposób autonomiczny i jednolity. Ze względu na zwyczajowe znaczenie tego pojęcia i fakt, że zobowiązania wynikające z umowy o imprezę turystyczną mogą być wykonywane za pośrednictwem osób innych niż organizator, należy je rozumieć jako oznaczające osobę fizyczną lub prawną odrębną od organizatora imprez turystycznych, która świadczy usługi za wynagrodzeniem. Mając to na uwadze, Trybunał wskazał, że pracownik usługodawcy nie może sam być usługodawcą w rozumieniu dyrektywy 90/314, ponieważ w odróżnieniu od usługodawcy nie zawarł on żadnej umowy z organizatorem imprez turystycznych i świadczy pracę w ramach stosunku podporządkowania wobec pracodawcy, a zatem pod jego nadzorem. Jednakże Trybunał nie wyklucza tego, iż działania lub zaniechania takiego pracownika mogą zostać na potrzeby systemu odpowiedzialności dyrektywy 90/314 zrównane z działaniami lub zaniechaniami usługodawcy, który go zatrudnia. Trybunał uznał, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązań wynikających z umowy o imprezę turystyczną, mimo że jego źródłem są czyny popełnione przez pracowników usługodawcy, może prowadzić do powstania odpowiedzialności organizatora. Ta odpowiedzialność umowna powstaje w przypadku gdy, z jednej strony istnieje związek między działaniem lub zaniechaniem, które spowodowało szkodę doznaną przez wspomnianego konsumenta, a zobowiązaniami organizatora wynikającymi z rzeczonyj umowy, a z drugiej strony zobowiązania te są wykonywane przez pracownika usługodawcy znajdującego się pod nadzorem usługodawcy. W braku takiej odpowiedzialności dokonano by nieuzasadnionego rozróżnienia między odpowiedzialnością organizatorów za czyny popełnione przez ich usługodawców a odpowiedzialnością wynikającą z tych samych czynów popełnionych przez pracowników tych usługodawców wykonujących zobowiązania wynikające z umowy o imprezę turystyczną, co pozwoliłoby organizatorowi na uniknięcie odpowiedzialności.

Wreszcie Trybunał przypomniał, że chociaż jest dopuszczalne odstępianie od zasady przewidującej odpowiedzialność organizatorów imprez turystycznych, to jednak przesłanka zwolnienia z tej odpowiedzialności dotycząca sytuacji, w których niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy są spowodowane zdarzeniem, którego organizator lub usługodawca nie mógł przewidzieć lub któremu nie mógł zapobiec⁶ powinna podlegać ścisłej, autonomicznej i jednolitej wykładni. Zdarzenie, którego nie można było przewidzieć lub któremu nie można było zapobiec, którego dotyczy ta przesłanka, różni się od przypadku siły wyższej i należy je interpretować ze względu na to, że ta przesłanka jest oparta na braku winy organizatora lub usługodawcy, jako odnoszące się do okoliczności lub wydarzenia, które nie wchodzi w zakres ich nadzoru. Otóż, ponieważ działania lub zaniechania pracownika usługodawcy pociągające za sobą niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązań organizatora wobec konsumenta wchodzi w zakres tego nadzoru, działania te lub owe zaniechania nie mogą być uznane za zdarzenia, których nie można było przewidzieć lub którym nie można było zapobiec. W związku z tym organizator nie może zwolnić się z odpowiedzialności wynikającej z takiego niewykonania lub nienależytego wykonania umowy.

⁵ Artykuł 5 ust. 2 dyrektywy 90/314.

⁶ Artykuł 5 ust. 2 tiret trzecie dyrektywy 90/314